

פרשת תזריע-החודש

הליכות עולם לו

(חבקוק ג' ו')

לעילוי נשמת ר' יהודה לוי ז"ל

זמן ר"ת	צאת השבת	חלקת נרות	לוח אור החיים
20:21	19:35	18:43*	י-ם
20:18	19:33	18:41	ת"א
20:20	19:34	18:42	חיפה
20:20	19:34	18:42	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 18:23

טוב אחרית דבר מראשיתו

ולכן נכתבו בתורה הקדושה. [ויש לזה הוכחה מהמשך דברי הזוהר (דף מג ע"ב), ע"ש].

והתורה רמזה זאת דוקא בהזרעת האשה, לומר לך שכבר מאותו העת מתחיל תהליך יצירתו ובניתו של האדם, בניתו הגשמית והרוחנית הפנימית העמוקה, מה חשבו בעת יצירתו ולמה יעדו אותו, וכן הוא בזוהר חדש (דף יא ע"א) וז"ל: כל המתכוין לשם שמים באותה שעה, יוצא ממנו בנים מעולים, וכמו שמואל, שנתכוננה אמו עליו תמיד לשם שמים, ואמרה עליו ונתתיו לה, וכן אמר דוד על שלמה, אם יהיה לי הבן הזה, יהיה מזומן ונתון לאל לכן נקרא למוא"ל. עכ"ל.

ובזה נבין גם את ענין ברית המילה שהכניסה התורה בתוך ענין היולדת, לומר לך שגם שעת הברית היא שעה חשובה וגורלית עבור הילד הנימול, לאן ולמה הוריו מחליטים לייעד אותו, ששעת המילה כביכול היא כמו יצירתו הרוחנית של האדם, בעת הזאת הוא נכנס תחת כנפי השכינה ומקבל נשמה קדושה, והרבה תלוי בהורים למה מיעדים אותו, וזה מה שרצתה התורה ללמד אותנו ולכן חזרה שוב על מצות המילה.

וכך מפורש במעשה של אלישע בן אבויה בתלמוד הירושלמי (חגיגה פ"ב ה"א, ט:), שאל אלישע בן אבויה את ר' מאיר מה פירוש הפסוק בקהלת (ז' ח) טוב אחרית דבר מראשיתו, השיב לו ר' מאיר מי שהוליד בנים בצעירותו ולא נתקיימו לו, והוליד בזקנותו ונתקיימו לו, או מי שעשה סחורה בצעירותו והפסיד ובזקנותו עשה ונשתכר, הרי שטוב האחרית מן הראשית. אמר לו אלישע בן אבויה ר' עקיבא רבך לא כך דרש, אלא טוב אחרית דבר בזמן שהוא טוב מראשיתו, ובי היה המעשה, אבויה אבי היה מגדולי סוחריו ירושלם, ביום המילה הזמין את כל גדולי הסוחרים בירושלים וכן את ר' אליעזר ור' יהושע, וכאשר אכלו ושתו התחילו לשיר ולרקוד, אמר לו ר' אליעזר לר' יהושע בזמן שהם עסוקים בשלהם נעסוק אנחנו בשלנו, וישבו ועסקו בדברי תורה, ועברו מן התורה לנביאים ומן הנביאים לכתובים וירדה אש מן השמים והקיפה אותם, אמר להן אבויה, רבותי מה באתם לשרוף את ביתי עלי, אמרו לו חס ושלום אלא יושבין היינו וחוזרין בדברי תורה והיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני והיתה האש כמו שהיה בהר סיני, אמר להן אבי אם כך היא כוחה של תורה אם נתקיים לי בן הזה לתורה אני מפרישו, ולפי שלא היתה כוונתו לשם שמים לפיכך לא נתקיימה באלישע.

אחים יקרים, למדנו ביאורו של פסוק, אבל יותר מכל למדנו פרק חשבנו בבנין זוריעה של האדם, הכל מתחיל מהשורש, לכיין לשם ולהתפלל שהכל יהיה לשם שמים, ומעין זה הוא גם כן ענין פרשת החודש שאנו נקרא השבת אחר פרשת תזריע, שכן עומד משה רבנו בראש חודש ניסן ומצוה אותם כבר על קרבן פסח שיהיה בעוד שבועים, לומר שכל החודש מתחיל מהראש של חודש, וכן כתבו בספרים הקדושים שבראש חודש כבר נקבע מה יהיה בכל החודש. והדברים נפלאים אך גם מחייבים, לחשב את כל מעשינו וצעדינו ואז יתקיים בנו פירוש הפסוק טוב אחרית דבר מראשיתו, טובה האחרית כאשר היא כבר מהראשית. ה' יזכנו.

אחר שסיימה התורה לבאר לנו דיני טומאת בהמות חיות עופות ודגים, מבארת היא לנו בפרשתנו דיני טומאת האדם, ופותחת היא בדיני טומאת היולדת, אם זכר ילדה ואם נקבה ילדה, והנה בתוך דינים אלו מכניסה התורה את מצות המילה שאם ילדה זכר צריך לעשות לו ברית מילה, ודבר זה תמוה משתי סיבות, האחת מה ענינו לכאן, הלא כאן אנו מדברים בדיני טומאה ומה הקשר למצות המילה. ועוד שהרי כבר נצטוינו על המילה על ידי אברהם אבינו לו ולזרעו, ושוב פעם נצטוינו ככלל ישראל בצאתנו ממצרים, וא"כ מה טעם ותוספת יש לצוות על כך בפעם השלישית.

ולפני שנשיב על כך נתבונן על דבר מפליא בתחילת הפרשה, הפרשה פותחת במילים אשה כי תזריע וילדה זכר, ועל שם כך נקראת פרשתנו תזריע, ולכאורה מילה זו מיותרת, הרי אין האשה טמאה טומאת לידה עד שתלד, ומדוע א"כ אומרת התורה ענין ההזרעה.

והנה הזוהר הקדוש (ח"ג דף מב סוף ע"ב) נזקק ג"כ לשאלה זו, מה ענין ההזרעה כאן, ותירץ שמיום שהאשה בהריון עד לידתה כל הזמן בפיה מה תלד האם זכר או נקבה, ולכאורה דברים אלו נאמרו בלשון מליצה והלצה, אך האם באמת התורה תכניס לנו פטפוטי נשים בתוך תורתנו הקדושה, הלא את פטפוטיהם יכולים אנו לשמוע מפי הנשים בעצמם, ועוד מה ענין לרמוז זאת בענין טומאת הלידה.

ונראה לבאר בס"ד, שכונת הזוהר הקדוש לדבר עמוק, הנה כידוע סוף כל מעשה ותכליתו נעוץ במחשבת העושהו, ולדוגמא כאשר אנו רואים שלחן, ראשיתו התחילה במחשבת הנגר, שראה אנשים יושבים ולומדים עם הספר בידם מבלי שיהיה להם מקום להניחו, או אנשים אוכלים ופיתם בידם, ועלה בדעתו לעשות דבר שעליו יניחו את מאכליהם וספריהם שיהיה לבני האדם נח וקל לאכול וללמוד, והגה ברעיונו את השלחן שאנו מכירים, למרות שמן הסתם עדיין הוא לא ידע את שמו, והחליט שהוא צריך להיות בגובה מסוים שיהיה קרוב לאדם ולא מרוחק ממנו, וגם שהאדם יוכל לשבת ורגליו קרובות אל אותו שלחן, ולכן עשה לו ד' רגלים בד' פינותיו, ובכך השלחן הוגבה וגם נוצר חלל מתחתיו ששם יוכל להניח האדם את רגליו ולקרב את גופו אל השלחן. ואחר שחשב את כל זה בדעתו התחיל לעשותו ואחר שראהו קרא לו שלחן,

והנה גם לידתו של האדם אינה דבר של מה בכך, הלא הוא מבחר הבריאה, ואם זכר יולד או נקבה יש לכך השלכות גדולות, כל אחד ואבריו וצורתו וטבעיו וכל אחד ותפקידו ויעודו בעולם, הזכר לעסוק בישוּבו של עולם, הישוב הרוחני והישוב הגשמי, והנקבה להיות לו לעזר ולגדל את הבנים והבנות ולהדריכם ביעודם, הבנים לישוּבו של עולם והבנות לגדל ולחנך, שכל כל דור העתיד עומד על כתפיה של האשה. וכל זה נרמז בדברי הזוהר שכל היום כפי המעוברת אם תלד זכר או נקבה, דהיינו מעת העיבור מחשבתה הוא מה יהיה תפקידה כעת והיאך לחנך, נמצא שאין פטפוטי נשים אלא דברים שעומדים ברומו של עולם,

טעון גניזה | נא לא לקרוא בשעת התפילה וקריאת התורה!

הצלחת חן אמיניאן בת רחל, ולרפואת שושנה בת מרים, ולהבדיל לעיני משה בן הרוש בן אסתר

הליכות והלכות

אל תיקרי הליכות אלא הלכות (נידה ע"ג.)

הליכות לליל שבת (ברכת המזון ולאחריה)

שלם, ודחה דברי האוסרים בזה]. וכ"כ הבא"ח (שם) וז"ל: ואם אכלו כל הפת קודם ברכת המזון, ולא הרגישו אלא עד שעת ברכת המזון, לא יביאו פת שלימה, ויניחו על השלחן, אלא יביאו פרוסה, ואם היה על השלחן פת שלימה מעת שבירך המוציא, לא יסירנה בשעת ברכת המזון, ואדרבה עדיף יותר לעשות כן להשאיר ככר אחד שלם על השלחן מעת שבירך המוציא, ולא אסרו בפת שלימה אלא רק אם יביאנה מחדש בעת ברכת המזון. עכ"ל. וכ"כ בכה"ח (סופר, סי' ק"פ אות ו'), והוסיף שאע"פ שיש בזה מחלוקת בין הפוסקים מ"מ דברי הזוהר יכריעו שמותר ואף עדיף להשאיר פת שלימה. [והמעייין בדברי הזוהר (שם) יראה שגם להשאיר מעט מן המזון שאכל מועיל].

קצב. אולם לענ"ד לא משמע כן מדברי רבנו האר"י (שם) שכתב: גם היה משיר בשולחן תחת המפה הפרושה קצת פתיתין ופרורין של פת לסיבה הנזכרת, אבל לא לחם שלם משום העורכים לגד שולחן, ולא אקרי הכי אלא בלחם שלם. עכ"ל. [וכעין זה בפרי עץ חיים (שער השבת פ"ח)]. ומלשונו משמע שלא היה משאיר לחם שלם, הגם שכבר היה על השלחן. ולפי האמור, א"כ עדיף לצאת ידי חובת כל הדעות ולהשאיר רק פרוסת על שלחנו ולא לחם שלם. ואין להקשות על רבנו האר"י מדברי הזוהר כידוע (וכמו שכתב הרש"ש בנהר שלום דף ל"ג ע"ג). וגם אין הוכחה מדברי הזוהר שעדיף פת שלם על פני פרוסת, וגם אם כן מדברי הגמרא מוכח שדי בפרוסות, ודברי הגמרא עיקר. [ודע עוד, שמדברי השו"ע ביו"ד (סי' קע"ה ס"ג) שכתב: מי שאכל ושייר פתיתין על שלחנו, לא יביא פת שלימה ויניח על השלחן. משמע שכל האיסור הוא דוקא אם יש לו כבר פתיתין על שלחנו, אבל אם אין לו פתיתין על שלחנו יכול להביא פת שלימה, וכן נראה מדברי הגמרא (סנהדרין שם) שדוקא עם פתיתין יש איסור, ונראה שהטעם הוא מפני שרק כאשר יש כבר פתיתין על השלחן נראה שמביא פת שלימה לעבודה זרה, אבל אם לא השאיר לחם כלל על השלחן, נראה שמביא את הלחם בכדי שיהיה לו מה ליתן לעניים (כמבאר ברש"י שם). ומ"מ אע"פ שהוא דבר שמסתבר לא מצאתי חידוש זה בפוסקים, וגם שמדברי השו"ע באו"ח לא משמע כן שאסר להביא לחם שלם מבלי קשר אם יש כבר פתיתין על השלחן].

קצג. כתב רבנו האר"י בשער הכונות (דף ע"ג ע"ד): וז"ל: גם מנהג מורי ז"ל להניח השולחן במקומו בליל שבת והמפה פרוסה על השולחן וכוס של הקידוש ושל הברכת המזון מונח עליו, והיה מניח כל שהוא טיפות יין בכוס ההוא כדי להשאיר שם ברכת ליל שבת בסוד אסוך שמן הנזכר באלישע כנזכר בזוהר. עכ"ל.

קצד. עוד כתב האר"י (שם): גם מנהג טוב הוא לקרות בכל ליל שבת אחר ברכת המזון כל מסכת עירובין, ויכוין אל סוד ע"ב רי"ו שהם אותיות עירוב. עכ"ל. [עייין בשער הכונות (דף ע"ג ע"ד) שענינו לרמוז אל החסדים, ע"ב הוא הוי"ו במילוי יודין ורומז אל החסד שבימין, ורי"ו הם ג' ע"ב, בצד שמאל בגבורה שבג' היא רי"ו]. ובספר בן איש חי (ש"ש ורא אות כ"א) הביא דברי רבנו האר"י הללו וכתב: ואנו לא נהגנו בזה, ומי שאפשר לו תבוא עליו ברכה. עכ"ל. [וכנראה מפני שרבנו האר"י לא חייב אמירתו רק כתב שהוא מנהג טוב, ומפני האריכות לא נהג בכך, ובאמת שלכן רבים לא נהגו בכך, אך כאמור מי שיש באפשרותו, תבוא עליו ברכה].

קפה. כתב רבנו האר"י בשער המצות (דף מה ע"ב): גם צריך שתדע כי אע"פ שנתבאר לעיל שבתוך הסעודה אם הוא בחול יתעצב אל ליבו על החרבן, כנ"ל בשם הזוהר (עייין מה שכתבנו בזה במנהגים זכר לחורבן הלכה ט' וי', נמצא בחוברת הליכות לשנת תשע"ט תש"פ עמ' קע"ב), אמנם בברכת המזון אדרבא צריך להראות שמחה יתירה בלבו וכמו שכתב בזוהר תרומה על בועז ויאכל וישת וייטב אל לבו, שבירך על מזוניה בשמחה ובטוב לבב. ולכן צריך לברך ברכת המזון בעין טובה בשמחה יתירה להראות לפנינה כנדיבים בעין טובה ולא כצרי עין, ואז גם היא נותנת לנו מזונותינו בשמחה ובעין טובה. עכ"ל.

קפט. כתב בספר כף החיים (סופר, סי' רס"ה אות ב') שכמו שבתפלת ערבית של ליל שבת אנו אומרים וינוחו בה, ובתפלות היום אנו אומרים וינוחו בו, כך גם בנוסח "רצה והחליצנו" שבברכת המזון צריך לומר בלילה וְנִנְחָה בָּהּ, ואולם המנהג לומר בכל סעודות שבת וְנִנְחָה בּוֹ, ונראה שהטעם לכך הוא שאם אנו משנים לומר וננוח בה נצטרך לשנות את כל הנוסח ללשון נקבה, וכגון במקום לומר הַשְּׂפָת הַגְּדוּל וְהַקְּדוּשׁ הַגָּדוֹל, כי יום גְּדוּל וְקְדוּשׁ הוא מְלֻפְּנֵיךְ נְשִׁבוֹת בּוֹ וְנִנְחָה בּוֹ וְנִתְעַנֵּג בּוֹ, נצטרך לומר השבת הגדולה והקדושה הזאת, כי גדולה וקדושה היא מלפניך נשבות בה וננוח בה ונתענג בה, [וכעין מה שכתב הכף החיים (שם בסוף האות) בעצמו לגבי תפלת מנחה, שאם משנה הנוסח לומר בלשון רבים וְנִנְחָה בָּם, צריך לשנות גם האמור לפני שְׂפָת קְדוֹשֶׁךְ ולומר שְׂפָתוֹת קְדוֹשֶׁךְ, ע"ש], וכיון שכאן הוא שינוי של כל הנוסח, לכן לא נהגו בזה. [ואח"כ ראיתי בירחון אור תורה (תמוז תשפ"א סי' ק"ה) להרב יגאל כהן שליט"א שכתב טעם זה והאריך עוד בנידון זה בדברים נכוחים, ע"ש].

קצו. אמרו רבותינו (סנהדרין צ"ב): כל שאינו משייר פת על שולחנו אינו רואה סימן ברכה לעולם, ופירש רש"י משום שנאמר (מלכים ב', ד' מ"ג) כֹּה אָמַר ה' אֲכֹל וְהוֹמַר. וכ"פ בשו"ע (או"ח סי' ק"פ ס"ג ב'). וכ"כ רבנו האר"י בשער הכונות (דף ע"ג ע"ד): גם היה משייר בשולחן תחת המפה הפרושה קצת פתיתין ופרורין של פת לסיבה הנזכרת. עכ"ל. והבא"ח (שלח לך אות ג') כתב: מאחר שברכת המזון עושה תיקון גדול על השלחן וכאמור, לכך הזהירו חז"ל לשייר האדם פת על שלחנו בעת ברכת המזון, ובזוהר הקדוש החמירו בזה, והסמיכוהו על הפסוק לא תשא את שם ה' אלהיך לשוא. ע"כ. והיינו שברכת ה' חלה על הנותר ולא על הריק והשוא.

קצא. ומבואר עוד בגמרא שלהביא לחם שלם אסור, ואם הוא מביא לחם שלם הרי הוא כאילו עובד עבודה זרה, שכך היה דרכם, וכמו שנאמר (ישעיה ס"ה י"א) הַעֲרִיכִים לְגַד שִׁלְחָן, וגד הוא שם של עבודה זרה. וכ"פ בשו"ע (או"ח סי' ק"פ ס"ג ב', ויר"ד סי' קע"ה ס"ג א'). ומשמע מדבריהם שכל האיסור הוא להביא לחם שלם אבל אם כבר מונח לחם שלם אין איסור להשאירו. [וכן הוא במפורש בהגה בב"י (דפוס וניצא משנת שט"ט) בשם הזוהר פרשת תרומה (ה"ב דף קנז ע"ב), וכ"כ להוכיח הש"ך (יו"ד סי' קע"ח ס"ק ה') מדברים אלו והאריך להתיר, וכ"כ החיד"א בברכי יוסף (סי' ק"פ אות א') בשם הזוהר פרשת תרומה וביתר מפרשת יתרו (שם דף ע"ב), ע"ש, והביא לעוד פוסקים שהתירו להשאיר לחם